

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างกฎหมายที่ระบุไว้ในเอกสารนี้เป็นร่างกฎหมายที่ยังไม่ได้ตราไว้เป็นกฎหมายโดยรัฐสภา แต่เป็นร่างกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในด้าน ๖ การบริหารราชการแผ่นดิน การปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากลนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเอื้อต่อการพัฒนา ไม่เลือกปฏิบัติ สามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในด้านสาธารณสุข

การปฏิรูปที่ ๗ การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และด้านสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันและดูแลรักษาโรคไม่ติดต่อสำหรับประชาชนและผู้ป่วย

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัจจุหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

ปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดความในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่บทบัญญัติหลายประการ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและยังไม่สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาด้วยการควบคุมยาสูบขององค์กรอนามัยโลก (WHO Framework Convention on Tobacco Control: WHO FCTC) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นรัฐภาคีภายใต้กรอบอนุสัญญาด้วยการควบคุมยาสูบขององค์กรอนามัยโลก เป็นผลให้มีพันธกรณีระหว่างประเทศไทยและประเทศไทยต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมยาสูบให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาดังกล่าว

ด้วยปัจจุบันในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบมีการใส่สารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) หลายชนิด ซึ่งก่อให้เกิดการเสพติดผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การใส่สารที่ใช้ในการปรุงแต่ง ทั้งสารที่ทำให้เกิดรสชาติหรือกลิ่น สารที่ทำให้เกิดสี สารที่ทำให้เข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบมีประโยชน์ต่อสุขภาพ หรือลดอันตรายต่อสุขภาพ สารที่ทำให้เข้าใจว่าเพิ่มพลังงานและความมีชีวิตชีวา หรือสารที่ทำให้เกิดส่วนผสมที่ทำให้เกิดความจุใจหรือดึงดูดเด็ก เยาวชน และนักสูบหน้าใหม่ให้เริ่มบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ อีกทั้งสารที่ใช้ในการปรุงแต่งบางชนิดทำให้คอมีอาการชาผู้บริโภคซึ่งไม่รู้สึกระคายเคืองจากควันบุหรี่ ทำให้เสพติดบุหรี่หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ง่าย ส่งผลทำให้อัตรา

การบริโภคบุหรี่หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น^{๑๖} อีกทั้งการใส่สารที่ใช้ในการปุงแต่ง ซึ่งก่อให้เกิดการเสพติด ผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น ยังทำให้การเลิกบุหรี่ยากขึ้นหรือเลิกบุหรี่ไม่ได้ รวมถึงหากไม่มีการควบคุมส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ สารที่ใช้ในการปุงแต่งซึ่งใส่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบจะเป็นอุปสรรคต่อความพยายาม ในการเลิกบุหรี่ด้วย ประกอบกับสารที่เกิดจากการเผาไหม้มีส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทำให้เกิดสารเคมี มากกว่า ๗,๐๐๐ ชนิด ซึ่งสารหลายชนิดส่งผลต่อการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย และมีมากกว่า ๗๐ ชนิด ที่เป็นสารก่อมะเร็ง จะเห็นได้ว่าสารเหล่านี้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งผู้สูบบุหรี่และ ผู้ไม่สูบบุหรี่ และอัตราการบริโภคบุหรี่หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เพิ่มขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความสูญเสียเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายทั้งด้านสุขภาพ และเศรษฐกิจอย่างมหาศาล^{๑๗}

ดังนั้น แนวปฏิบัติข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบของกรอบอนุสัญญาฯด้วยการควบคุมยาสูบขององค์กรอนามัยโลก^{๑๘} จึงกำหนดให้ รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการตามแนวปฏิบัติข้อ ๙ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการทดสอบและการวัดส่วนประกอบ และสารที่ปล่อยออกมารของผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเพื่อจัดทำข้อบังคับเกี่ยวกับส่วนประกอบและสารที่ปล่อยออกมานี้ รัฐภาคีควรพิจารณาให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการควบคุมยาสูบ มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบการรับรอง และการดำเนินงานตามมาตรการที่กล่าวถึงข้างต้น แต่กฎกระทรวงดังกล่าวไม่ได้กำหนดว่าสารที่ใช้ในการปุงแต่ง ชนิดใดเป็นสารต้องห้ามซึ่งส่งผลต่อการเสพติดผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมปริมาณของสารที่เกิดจากการเผาไหม้มีส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบไว้ อีกทั้งแนวปฏิบัติของข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ยังกำหนดให้รัฐภาคีดำเนินการให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้มีส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ต่อหน่วยงานของรัฐ รวมถึงเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบที่เป็นพิษและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อสาธารณะ ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูล ดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขจึงไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณะได้

นอกจากนี้ แนวปฏิบัติของข้อ ๙ และข้อ ๑๐ กำหนดให้รัฐภาคีควรดำเนินการเก็บตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อไปตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ ว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบดังกล่าวเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และเพื่อลดภาระด้านงบประมาณของภาครัฐ จึงกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นผู้รับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยรัฐภาคีสามารถจัดหาเงินทุนสำหรับการดำเนินการตามแนวปฏิบัติ

^{๑๖} World Health Organization. 2016. *Advisory note: banning menthol in tobacco products: WHO study Group on Tobacco Product Regulation (TobReg)*; Available from: <https://www.who.int/publications/item/advisory-note-banning-menthol-in-tobacco-products-who-study-group-on-tobacco-product-regulation>

^{๑๗} World Health Organization. 2018. *Case studies for regulatory approaches to tobacco products: menthol in tobacco products*. Available from: <https://www.who.int/publications/item/case-studies-for-regulatory-approaches-to-tobacco-products-menthol-in-tobacco-products>

^{๑๘} U.S. Department of Health and Human Services. *The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress: A Report of the Surgeon General*. Atlanta: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2014.

^{๑๙} WHO – FCTC. *Partial guidelines for implementation of Articles 9 and 10*; Available from:

https://www.who.int/fctc/treaty_instruments/article_9and10/en/

ข้อ ๘ และข้อ ๑๐ ได้จากการพิจารณาเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ภาษียาสูบเฉพาะ (Designated tobacco taxes) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการผลิตหรือการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ (Tobacco manufacturing and/or importing licensing fees) และค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ยาสูบ (Tobacco product registration fees) เป็นต้น ซึ่งกฎหมาย (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ได้กำหนดให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใบรับรองการจดแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

เนื่องจากการควบคุมส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นกรณีที่จำเป็นต้องจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ซิการ์และบุหรี่ซิการ์ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบซึ่งส่งผลต่อการสภาพด้านสุขภาพของประชาชน อาจจะกระทบต่อสิทธิในข้อมูลความลับทางการค้าของผู้ผลิตและผู้นำเข้าดังกล่าวเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนเท่านั้น ทั้งนี้ จะไม่เป็นการเปิดเผยสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบของผู้ประกอบการแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ภาครัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะ และต้องกำหนดมาตรการควบคุมยาสูบของประเทศไทยให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี เพื่อลดอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ ลดอัตราการเกิดโรคและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยมีสาเหตุมาจากการผลิตภัณฑ์ยาสูบ จึงจำเป็นต้องออกร่างกฎหมายฉบับนี้ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการควบคุม ตรวจสอบ และเปิดเผยส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบซึ่งส่งผลต่อการสภาพด้านสุขภาพของประชาชน

นอกจากนี้ ภาครัฐก็ย่อมดำเนินธุรกิจโดยแสงไฟผลกำไรเป็นหลัก ทำให้การตัดสินใจผลิตและนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ ไม่ว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบนั้นจะมีส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นอย่างไร หรือจะมีสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบในปริมาณเท่าใดย่อมเป็นไปโดยคำนึงถึงผลกำไรที่ภาครัฐก็จะได้รับเป็นสำคัญ โดยอาจจะละเอียดต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชน เพราะหากอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น ภาครัฐก็จะมีโอกาสในการสร้างผลกำไรที่เพิ่มขึ้นดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องแทรกแซงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบและเปิดเผยรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ อันนำไปสู่การลดอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ ลดอัตราการเกิดโรคและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยมีสาเหตุมาจากการผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

เพื่อควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเพื่อเปิดเผยส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชน ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติข้อ ๙ และข้อ ๑๐

ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบของกรอบอนุสัญญาฯว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

ปัจจุบันมีการบังคับใช้กฎหมาย (พ.ศ. ๒๕๖๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและการแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่บัญญัติห้ามประกาศไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและยังไม่สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาฯว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการควบคุม ตรวจสอบ และเปิดเผยรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวปฏิบัติข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบตามกรอบอนุสัญญาฯว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ประกอบกับไม่มีวิธีการอื่นใดนอกเหนือจากการดำเนินการข้างต้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องออกร่างกฎหมายฉบับนี้ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเป็นไปตามแนวปฏิบัติข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบของกรอบอนุสัญญาฯว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการตั้งกล่าว่ำแนะนำสังคมไทยหรือไม่อย่างไร

ปัจจุบันหลายประเทศที่ว่าด้วยการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมทั้งการเปิดเผยส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบให้สอดคล้องตามแนวปฏิบัติข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบของกรอบอนุสัญญาฯว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก^{๔๑} โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) กำหนดให้มีการควบคุมส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น การห้ามหรือการควบคุมสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) หรือสารที่ทำให้เกิดรสชาติหรือกลิ่นอันอาจจุใจหรือดึงดูดให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรืออาจทำให้การบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบง่ายขึ้น สารที่ทำให้เกิดสีอันอาจจุใจหรือดึงดูดให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในควัน หรือในไออกเสียงที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ สารที่ทำให้เข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบ

^{๔๑} WHO Framework Convention on Tobacco Control. 2021 global progress report on implementation

of the WHO Framework Convention on Tobacco Control; Available from: <https://fctc.who.int/publications/litem/9789240041769>

^{๔๒} WHO Framework Convention on Tobacco Control. 2023 global progress report on implementation

of the WHO Framework Convention on Tobacco Control ; Available from: <https://fctc.who.int/publications/m/litem/2023-global-progress-report>

มีประโยชน์ต่อสุขภาพ หรือลดอันตรายต่อสุขภาพ สารที่ทำให้เข้าใจว่าเพิ่มพลังงานและความมีชีวิตชีวา หรือสารที่ทำให้เกิดรสหวาน ความหวานทุกชนิด ยกเว้นน้ำตาลที่ใช้เพื่อทดแทนน้ำตาลตามธรรมชาติที่สูญเสียไปในกระบวนการผลิต จำนวน ๑๐๓ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๗

(๒) กำหนดให้มีการควบคุมสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น การควบคุม หรือให้รายงานปริมาณثار์ นิโคติน และสารบอนมอนออกไซด์ จำนวน ๘๗ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๙

(๓) กำหนดให้มีการทดสอบและวัดปริมาณสารต่างๆ ที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๕๕ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๒

(๔) กำหนดให้มีการทดสอบและวัดปริมาณสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๔๘ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๘

(๕) กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐเกี่ยวกับรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๑๒๗ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐

(๖) กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐเกี่ยวกับสารที่เกิดจากการเผาไหม้ ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๑๑๒ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๒

(๗) กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเกี่ยวกับรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๑๐๖ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๘

(๘) กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเกี่ยวกับสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน ๘๖ ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๗

นอกจากนี้ หลายประเทศมีการควบคุมส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมใบรับรอง โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครอง สุขภาพอนามัยของประชาชน หน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการควบคุมสารประกอบที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบ และบังคับใช้กฎหมายให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการติดตาม และเฝ้าระวังเกี่ยวกับส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ดำเนินการตรวจสอบ (Audit) ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ และสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบรายงาน โดยลงพื้นที่เก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบจากแหล่งผลิตเพื่อนำตัวอย่างตั้งกล่าวไปทดสอบและวัดส่วนประกอบ หรือสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง และสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบจากห้องปฏิบัติการ ที่ได้รับการรับรองตามที่รัฐกำหนด อันนำไปสู่การจัดทำและพัฒนานโยบาย กฎหมาย มาตรการและข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ และสารที่เกิดจากการเผาไหม้ ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อหน่วยงานของรัฐและสาธารณชนต่อไป

นอกจากนี้ การยกร่างกฎหมายทวงกำหนดส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งและการออกใบรับรอง และอัตรา ค่าธรรมเนียม พ.ศ. เป็นการกำหนดมาตรฐานทางกฎหมายของประเทศไทยให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่าง ประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องเชิงเทคนิคทางห้องปฏิบัติการที่ต้องอาศัยข้อมูลวิชาการสนับสนุนเป็นสำคัญ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้มีการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยความรอบคอบและรอบด้าน โดยการศึกษา

ดังนั้น หลายประเทศรวมถึงประเทศไทย จึงมีหลักการและรูปแบบในการดำเนินการควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและการเปิดเผยส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดตามบริบทของแต่ละประเทศ

[#] Convention Secretariat of WHO – FCTC. Needs assessment for the implementation of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in Thailand, 2023.

๔. การรับฟังความคิดเห็น

- ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว
- ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

- ไม่มี เนื่องจากการควบคุม ตรวจสอบ และเปิดเผยรายการส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่มีกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ และไม่มีหน่วยงานอื่นใด นอกจากกรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบ และเมืองผู้ผลิตและผู้นำเข้าจะต้องดำเนินการขออนุญาตนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ จากรัฐบาลโดยการยื่นใบปรับ rog ตามร่างกฎหมายของกระทรวงอื่นนี้ประกอบ หรือดำเนินการเสียภาษียาสูบ ต่อกรมสรรพสามิต แต่ก็เป็นการดำเนินการตามกฎหมายของกรมศุลกากรและกรมสรรพสามิต ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ การควบคุม ตรวจสอบ และเปิดเผยรายการส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบตามร่างกฎหมายฉบับนี้

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหนี้ที่หรือภาระอะไรแก่ครัวบ้าง

ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ชิกาแรตและบุหรี่ชิการ์ เพื่อขายในราชอาณาจักร มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามที่มาตรา ๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติรับรองไว้ แต่ภาครัฐสามารถจำกัดเสรีภาพดังกล่าว โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้เท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งร่างกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพดังกล่าวโดยมีมาตรการควบคุม ส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ชิกาแรตและบุหรี่ชิการ์ เพื่อขายในราชอาณาจักรได้รับผลกระทบจากการ ตามร่างกฎหมายฉบับนี้อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าบางรายอาจต้องปรับตัว เพื่อปฏิบัติตามมาตรการภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ เช่น การปรับเปลี่ยนส่วนประกอบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ บางชื่อตราหรือชื่อรุ่นย่อย เพื่อไม่ให้มีสารที่ใช้ในการปรุงแต่งตามที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ หรือเพื่อไม่ให้ปริมาณ สารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นการปรับตัว ในระยะแรกเท่านั้น นอกจากนี้ ผู้ผลิตและผู้นำเข้ายังมีภาระในการชำระค่าธรรมเนียมใบปรับrog ซึ่งก่อให้เกิดดันทุน ในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น เนื่องจากกฎหมาย (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ได้กำหนดให้บุคคลดังกล่าวชำระค่าธรรมเนียมใบปรับrog แต่โดยที่พระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดค่าธรรมเนียมใบปรับrog ไว้ โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุขในฐานะผู้รักษาการตามกฎหมายกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวไว้ในกฎหมาย ไม่เกินที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ ประกอบกับแนวปฏิบัติของข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ของกรอบอนุสัญญาว่าด้วย การควบคุมยาสูบขององค์กรอนามัยโลก ได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากการควบคุมการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบด้วย ดังนั้น ร่างกฎหมายฉบับนี้ จึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าว ต้องชำระค่าธรรมเนียมใบปรับrog เพื่อให้ภาครัฐนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในกระบวนการตรวจสอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ โดยไม่เป็นการที่รัฐหารายได้เพิ่มเติมจากค่าธรรมเนียม

ใบรับรองดังกล่าว ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชนในฐานะผู้บริโภค แต่ผลกระทบดังกล่าว เป็นไปเพ่าที่จำเป็นและไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากหรือภาระเกินสมควรแก่บุคคลดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ และงบประมาณที่รัฐ จะต้องสูญเสียไปเพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชน แล้วก็ผลกระทบจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่ที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ เปรียบเทียบกับภาระและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิตและผู้นำเข้าบางรายที่อาจจะต้องปรับตัว หรือเกษตรกรชาวไร่ยาสูบที่มีความกังวลเกี่ยวกับปริมาณการรับซื้อใบยาสูบเพื่อใช้ในการกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบลดลงนั้น ย่อมมีความคุ้มค่าที่รัฐจะดำเนินการเพื่อปักป้องคุ้มครองสุขภาพของประชาชนและลดการใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลที่รัฐต้องใช้ในการดูแลรักษาผู้ป่วยที่มีสาเหตุมาจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ อีกทั้งมาตรการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลหรือประโยชน์ต่อสาธารณะในการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการเสพติดผลิตภัณฑ์ยาสูบ ผลดีดังกล่าวจึงมีประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่าค่าใช้จ่ายของผู้ผลิตและผู้นำเข้าที่สูญเสียเป็นการปรับตัว เช่นนี้ย่อมไม่เป็นการสร้างภาระเกินสมควรแก่เหตุให้แก่บุคคลดังกล่าวแต่อย่างใด

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

การควบคุมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ มีการยกเว้น เมนทอล ชาโอม โกโก้ รวมถึงน้ำตาล กาแฟน้ำตาล น้ำผึ้ง กลูโคส (Glucose) ซอร์บิтол (Sorbitol) หรือสารอื่นใดที่ทำให้เกิดสหวน ความหวานทุกชนิด ซึ่งสารดังกล่าวมีความจำเป็นที่ต้องใช้ในการกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบตามข้อห่วงกังวลและข้อเสนอแนะจากการเปิดรับฟังความคิดต่อร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ สอดคล้องกับการควบคุมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และมีความเป็นไปได้ในแนวทางปฏิบัติในมิติของการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน และมิติของการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวไร่ยาสูบ ผู้ผลิต และผู้นำเข้า

ประกอบกับร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ ไม่ได้มีผลใช้บังคับทันทีที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่มีการกำหนดระยะเวลาเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าได้ปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามมาตรการภายในระยะเวลา ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ เมื่อร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ มีผลใช้บังคับเมื่อพ้น ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ เมื่อร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ มีผลใช้บังคับแล้ว ได้มีการผ่อนผันระยะเวลาในการบังคับใช้กฎหมาย โดยภายในระยะเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ยกเว้นการปฏิบัติตามในเรื่องการใช้สารที่ใช้ในการปรุงแต่ง และการปฏิบัติตามในเรื่องการควบคุมปริมาณสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบตามกฎกระทรวงนี้

ทั้งนี้ ช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านตามกรอบระยะเวลาข้างต้น จะมีการดำเนินการจัดทำมาตรการรองรับผลที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวไร่ยาสูบหรือการปรับเปลี่ยนอาชีพสำหรับเกษตรกรชาวไร่ยาสูบ ที่อาจได้รับผลกระทบ โดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งจะมีการรายงานผลการดำเนินงานทุก ๓ เดือน ต่อคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ (คพยช.) เพื่อติดตามความคืบหน้าของมาตรการรองรับผลที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวไร่ยาสูบให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนา มณ์และช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่ยาสูบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓ กฎหมายจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากแก่ประชาชน ทั้งผู้สูบบุหรี่และผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยเฉพาะการลดจำนวนเยาวชนที่จะเข้ามาเป็นนักสูบหน้าใหม่ รวมทั้งทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่เลิกสูบง่ายขึ้น เนื่องจากการควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เป็นอันตราย จะทำให้สุขภาพของประชาชนทุกคนในสังคมได้รับความคุ้มครองที่ดีขึ้น ตามที่นานาประเทศได้มีการดำเนินการ ซึ่งถือเป็นประโยชน์สาธารณะ และก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว ต่อการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน เพราะเป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในแคนาดา ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๑ พบว่าการห้ามเติมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราการพยายามเลิกบุหรี่สูงขึ้น และการเลิกบุหรี่ที่ประสบความสำเร็จ^๔ นอกจากนี้ เมื่อสุขภาพของประชาชนดีขึ้น รัฐก็จะประหยัดงบประมาณในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยจากโรคที่เกิดขึ้นจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดข้อตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ หรือไม่

ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ กำหนดระยะเวลาเมื่อผลใช้บังคับเมื่อพ้น ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา อีกทั้งกำหนดระยะเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ สำหรับยกเว้นการปฏิบัติ เรื่องการควบคุมสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง และสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ชิการแรตและบุหรี่ชิการปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จะดำเนินการซึ่งสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และสร้างกลไกให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ชิการแรตและบุหรี่ชิการที่จะขายในราชอาณาจักร มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจะจัดทำแนวทาง ดำเนินการให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้

นอกจากนี้ มีการกำหนดให้การดำเนินการตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ สามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่กระบวนการยื่นคำขอ การออกใบรับรอง การแก้ไขเปลี่ยนแปลงใบรับรอง และการออกใบแทนใบรับรอง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๔ รวมถึงจะมีการซึ่งสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบเป็นการทั่วไป ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบ หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและไม่สร้างภาระให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

^๔Janet Chung-Hall, et al. 2020. Evaluating the impact of menthol cigarette bans on cessation and smoking behaviours in Canada: longitudinal findings from the Canadian arm of the 2016–2018 ITC Four Country Smoking and Vaping Surveys; Available from: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/early/2021/03/31/tobaccocontrol-2020-056259>

^๕ Michael O Chatton, et al. 2020. Ban on menthol-flavoured tobacco products predicts cigarette cessation at 1 year : a population cohort study; Available from: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/29/3/341>

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีแนวทางในการซึ่งสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามร่างกฎหมายฉบับนี้ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใด ที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ทั้งก่อนและหลังร่างกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับอย่างต่อเนื่อง

๗.๔ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าต้องใช้ในการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไป

การดำเนินการตามร่างกฎหมายฉบับนี้ใช้งบประมาณในการดำเนินการตามปกติของหน่วยงาน โดยไม่ได้สร้างกรอบอัตรากำลังเพิ่มหรือต้องมีการปรับโครงสร้างองค์กรเพิ่มเติมแต่อย่างใด จึงไม่ส่งผลกระทบ ต่องบประมาณในเรื่องดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ จำเป็นที่จะต้องจัดเก็บค่าธรรมเนียมในรับรองเต็มอัตราที่พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนด เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกระบวนการรับแจ้ง การออกใบรับรอง และการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามที่มาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีประมาณการต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่สำคัญ ดังนี้

(๑) ค่าตรวจวิเคราะห์ส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ จากห้องปฏิบัติการในต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยไม่มีห้องปฏิบัติการ สำหรับการตรวจวิเคราะห์ ส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ จึงจำเป็นต้องส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในแต่ละชื่อตราหรือชื่อรุ่นยี่ห้อไปตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการของต่างประเทศ ซึ่งจากการสืบค้นข้อมูล ค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์ สามารถยกตัวอย่างประเทศที่ได้ดำเนินการแล้ว เช่น

สาธารณนาจักร มีค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์ สำหรับผลิตภัณฑ์ยาสูบ ๑๖๗ ปอนด์ต่อการทดสอบ แต่ละรายการ โดยผลิตภัณฑ์ยาสูบจะมีการทดสอบทั้งหมด ๖ ครั้งต่อปี รวมค่าใช้จ่ายประมาณ ๑,๒๐๐ ปอนด์ หรือประมาณ ๔๕,๓๒๙.๗๘ บาท ต่อตัวอย่าง

หมายเหตุ *คิดราคา ณ อัตรา ๔๕๒๙ บาท ต่อ ๑ ปอนด์สเตอร์ลิง (£)

สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์ สำหรับผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ซิการีต อุปกรณ์ห่วง ๑,๒๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ ๑,๔๔๕ ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ ๓๐,๔๗๑.๑๐ ถึง ๓๔,๘๘๘.๔๘ บาท ต่อตัวอย่าง

หมายเหตุ *คิดราคา ณ อัตรา ๒๒๖.๗๘ บาท ต่อ ๑ ดอลลาร์ลิงค์ปี๊ (S)

ทั้งนี้ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ต้องส่งตรวจวิเคราะห์ จะต้องได้มาจากการ ๓ แหล่ง คือ ตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ยาสูบจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบจากคลังสินค้า และตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบ จากผู้ขายปลีก จึงมีค่าใช้จ่ายโดยรวม ประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท ต่อการตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ๑ ชื่อตราหรือชื่อรุ่นยี่ห้อ

(๒) ค่าขนส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อไปตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการของต่างประเทศ ซึ่งค่าขนส่งขึ้นอยู่กับประเทศปลายทางที่จะส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบไปตรวจวิเคราะห์

ดังนั้น เมื่อพิจารณาการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในรับรอง จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งในรับรอง มีอายุ ๓ ปี จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายข้างต้นสูงกว่าอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากผู้ผลิตและผู้นำเข้า อีกทั้งรายได้

จากการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าในแต่ละปีมูลค่าที่สูงกว่าค่าธรรมเนียมใบรับรองที่ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องชำระให้แก่ภาครัฐ

๔. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๔.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดห้ามเติมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งและควบคุมปริมาณสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เนื่องจากเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการลดอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยหากไม่มีการห้ามเติมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งและควบคุมปริมาณสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ อัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบจะไม่ลดลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังส่งผลให้รัฐต้องสูญเสียเงินจำนวนมหาศาลไปกับการรักษาโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ โดยข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ พบว่า ค่าใช้จ่ายจากการรักษาโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีมากถึง ๘๗,๒๕๐ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๐.๔๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) นอกจากนี้ ยังไม่รวมถึงมูลค่าความสูญเสียที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ลดลงจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนเวลา (Productivity Lost) และมูลค่าความสูญเสียจากความทุกข์ทรมานและชีวิตแต่ละชีวิตที่สูญเสียไปก่อนเวลาอันควรจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่^{๑๐} ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า มูลค่าผลประโยชน์ที่รัฐจะสูญเสียไปบ้าง เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับมูลค่าความสูญเสียที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบดังกล่าว

๔.๒ ผลกระทบต่อสังคม

ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้เป็นการควบคุมส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตบุหรี่ชิการ์ ซึ่งผู้ผลิตและผู้นำเข้าเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สามารถปรับตัวเพื่อดำเนินการตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ได้ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรชาวไร่ยาสูบที่ประกอบอาชีพส่งใบยาสูบให้แก่ผู้ประกอบการใช้ในกระบวนการผลิตได้เข้าร่วมหารือถึงข้อกังวลของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันให้ร่างกฎกระทรวงฯ บรรลุเจตนาตามคุ้มครองสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่มีการควบคุมส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างมีประสิทธิภาพ จะเอื้อให้ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบสามารถนำสารเสพติดอื่นมาผสมได้และก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดอื่นในอนาคต เช่น บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กัญชา กัญช่า บุหรี่ไฟฟ้า และสารเสพติด^{๑๑} จากหลักฐานเชิงประจำตัวบุหรี่เป็นต้นทาง (Gateway) ของการใช้สารเสพติดอื่นในอนาคต อุบัติเหตุที่เกิดจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาอาชญากรรมซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ^{๑๒}

^{๑๐} อั้นนันท์ โภมล์พิศา. ๒๕๖๒. การประเมินต้นทุนผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการสูบบุหรี่ในประเทศไทยประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐. สืบค้นจาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/KNZG>

^{๑๑} Michelle Ren, and Shahrdad Lotfipour (2019) Nicotine Gateway Effects on Adolescent Substance Use. West J Emerg Med; 20(5): 696-709.

^{๑๒} Gary C K Chan, et al, (2021) Gateway or common liability? A systematic review and meta-analysis of studies of adolescent e-cigarette use and future smoking initiation. Addiction ;116(4):743-756.

๔.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ

การควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ จะช่วยลดอัตราการเกิดโรคและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรโดยมีสาเหตุมาจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมถึงช่วยลดความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ลดภาวะเสพติด และลดความเป็นพิษและอันตรายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่เป็นที่จุใจหรือดึงดูดเด็ก เยาวชน และนักสูบหน้าใหม่ให้เริ่มบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งนี้ หากผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขต้องออกคำสั่งห้ามขาย ห้ามนำเข้า หรือให้ทำลายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผลิตหรือนำเข้านั้น เพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชนในฐานะผู้บริโภค นอกจากนี้ การเปิดเผยส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชน จะทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงโทษและพิษภัยจากส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลด และเลิกการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ

๔.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้สอดคล้องกับมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ และกรอบอนุสัญญาฯ ด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก และแนวปฏิบัติข้อ ๘ และข้อ ๑๐ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมและเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบตามกรอบอนุสัญญาฯ ด้วย การควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals—SDGs) ข้อ ๓ การสร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคน ในทุกวัย (Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages) เป้าประสงค์ย่อยที่ ๓.๙ เพิ่มความเข้มแข็งในการดำเนินงานตามกรอบอนุสัญญาฯ ด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ในทุกประเทศตามความเหมาะสม^{๗๗} อันเป็นผลให้ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ อีกทั้งไม่ถูกแรงกดดันจากต่างประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศโลก

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคุลพินิจ

๕. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

เพื่อให้เป็นมาตรการในการควบคุมและกำกับดูแลการประกอบกิจการของผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทบุหรี่ซิกาแรตและบุหรี่ซิการ์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องควบคุมและตรวจสอบส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เนื่องจากสารที่ใช้ในการปูรุ่งแต่งบางชนิดซึ่งเป็นส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ และปริมาณสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน จึงต้องกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องแจ้งรายการส่วนประกอบและสารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อให้ภาครัฐพิจารณาออกใบรับรองแก่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ก่อนนำผลิตภัณฑ์ยาสูบออกจากแหล่งผลิต

ภายในราชอาณาจักร หรือก่อนนำผลิตภัณฑ์ยาสูบเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อให้สุขภาพของประชาชนทุกคนได้รับความคุ้มครอง อันถือเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

“ไม่มีการใช้ระบบคณะกรรมการในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้”

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

“ไม่มีการกำหนดโทษอาญาในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้”

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจกรรมทางปกครอง

การออกใบอนุญาตจะจัดแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบและสารที่เกิดจากการเพาใหม่ของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง และนายทะเบียนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำเป็นต้องพิจารณาคำขอ เอกสาร และหลักฐาน ก่อนออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทบุหรี่ซิกาเรตหรือบุหรี่ชิการ์ เพื่อตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ หากคำขอ เอกสาร และหลักฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้ นายทะเบียนจะต้องออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเท่านั้น

อย่างไรก็ได้ ร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้จำเป็นต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) เนื่องจากไม่อาจระบุชื่อสารโดยเฉพาะเจาะจงไว้ในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้ ได้ทั้งหมด และอาจมีการเติมสารที่ใช้ในการปรุงแต่งหรือส่วนประกอบอื่น ๆ ที่อาจมีขึ้นในอนาคตซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพเข่นเดียวกับสารที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้ ซึ่งการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจในการนี้ดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจเพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้ และเป็นไปตามเจตนาของกฎหมาย โดยเทียบเคียงและไม่ตีความเกินไปกว่าขอบเขตของสารที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมายทั้งฉบับนี้

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถูกต้องแล้ว

ลงชื่อ

(นายธงชัย กีรติหัตถยากร)

อธิบดีกรมการแพทย์

รักษาราชการแทนอธิบดีกรมควบคุมโรค

๗๙ วันที่ ๒๕๖๖

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นายชยันน์ ลิทธิบุศย์ ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ
โทร. ๐ ๒๕๘๐ ๓๘๔๒

อีเมล tobaccolaw.otpc@gmail.com